

Návrh zásad zákona o financovaní škôl a školských zariadení

(Verzia 2014-06-19 na 2. kolo bilaterálnych rokovaní s komentármi)

Úvodná poznámka k predloženým zásadám: V nasledujúcom texte sú základné zásady financovania, vynechané sú technické podrobnosti vrátane podrobností o toku finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu do rozpočtu školy (teda ministerstvo – okresný úrad – zriaďovateľ). Zásady sú formulované s dôrazom na vecný obsah, nie na „legislatívny jazyk“.

Úvodný komentár k zákonu: Snahou ministerstva je, aby zákon bol čo najstručnejší. Zo zákona budú v maximálnej možnej miere vylúčené ustanovenia, o ktorých sa dá predpokladať, že ich obsah bude potrebné modifikovať pri doladovaní nového systému. Osobitne bude snaha vylúčiť zo zákona všetky formuly na určovanie výšky poskytovaných finančných prostriedkov, tieto budú obsiahnuté v podzákonných normách.

Úvodné technické poznámky: Slovné spojenie „škola pripravujúca na povolanie“ sa v tomto materiáli používa na spoločné označenie základných škôl, stredných škôl a špeciálnych škôl v prípadoch, keď nie je potrebné medzi nimi rozlišovať. Označením „žiak“ budeme, pokiaľ nemôže prísť k nedorozumeniu, podľa kontextu rozumieť aj spojenie „dieťa, žiak alebo poslucháč“.

Časť 1 Úvodné zásady

Táto časť obsahuje základné zásady financovania škôl a školských zariadení v regionálnom školstve. Týka sa všetkých škôl a školských zariadení.

(1) Zákon o financovaní škôl a školských zariadení upravuje financovanie škôl a školských zariadení v regionálnom školstve zaradených do siete podľa osobitného predpisu.

Komentár: Na rozdiel od súčasného stavu, keď sa zákon o financovaní regionálneho školstva venuje najmä financovaniu škôl a školských zariadení zo štátneho rozpočtu, nový zákon bude upravovať aj financovanie škôl a školských zariadení z vlastných zdrojov obcí a VÚC. V zásade sa tiež zdôrazňuje, že zákon sa zaoberá len financovaním škôl a školských zariadení, ktoré sú zaradené do siete podľa osobitného predpisu.

(2) Poskytnutie priestorov pre činnosť školy alebo školského zariadenia vrátane ich základného vybavenia a obnova ich opotrebovania je povinnosťou zriaďovateľa financovanou z jeho vlastných zdrojov ak tento zákon neustanovuje inak.

Komentár: Bez ohľadu na druh alebo typ školy alebo školského zariadenia, priestory pre ich činnosť vrátane ich základného vybavenia musí poskytnúť zriaďovateľ na vlastné náklady. Vzťahuje sa to aj na nevyhnutnú obnovu vyplývajúcu z opotrebovania týchto priestorov (súčasná legislatíva tento problém nerieši). Jedným z dôsledkov tejto zásady je, že ak škola alebo školské zariadenie používa na svoju činnosť alebo jej časť prenajaté priestory, finančné prostriedky na nájomné za priestory ako také musí v plnej miere uhrádzať alebo poskytnúť zriaďovateľ z vlastných zdrojov; pokiaľ nájomné obsahuje aj náklady na prevádzku priestorov (tie sú vyčísliteľné), tieto sa môžu hradiť z príslušného príspevku určeného na prevádzku školy alebo školského zariadenia. Dôvetok „ak tento zákon nestanovuje inak“ otvára priestor pre ad hoc riešenia napríklad pre výstavbu školy financovanú (v nevyhnutných prípadoch) zo štátneho rozpočtu alebo aj pre financovanie odstraňovania havárií.

Základným vybavením školy a školského zariadenia sa rozumie v prvom rade nábytok potrebný na ich činnosť vrátane špeciálneho školského nábytku, ako sú tabule alebo nástenky, zariadenia zabezpečujúce vykurovanie a osvetlenie priestorov a hygienické zariadenia. Opotrebovaním priestorov a ich základného vybavenia, ktorých odstraňovanie hradí zriaďovateľ z vlastných zdrojov, sa rozumie v prvom rade opotrebovanie vznikajúce prevažne nezávisle od činnosti školy alebo školského zariadenia, teda najmä pod vplyvom napríklad poveternostných podmienok, starnutím materiálov a podobne.

Do základného vybavenia financovaného zriaďovateľom z jeho vlastných zdrojov patrí aj potrebné materiálno-technické zabezpečenie VVP vrátane zabezpečenia didaktickej techniky pri zriadení školy a školského zariadenia. Obnova ich opotrebovania počas činnosti školy alebo školského zariadenia sa môže hradiť z príslušného príspevku určeného na prevádzku školy alebo školského zariadenia.

Ďalšie podrobnosti k základnému vybaveniu priestorov budú predmetom pripravovaných štandardov.

(3) U škôl a školských zariadení zriadených okresným úradom v sídle kraja (štátne školy a školské zariadenia) sa financovanie výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane s ním spojených prevádzkových nákladov zabezpečuje zo štátneho rozpočtu; u štátnych škôl a školských zariadení určených zákonom aj z príspevkov žiakov, ktorých výšku stanovuje zriaďovateľ pri dodržaní obmedzení ustanovených zákonom.

Komentár: Štátne školy a školské zariadenia je povinný vo výške potrebnej na ich činnosť financovať štát.

(4) U škôl a školských zariadení zriadených obcou alebo VÚC (verejné školy a verejné školské zariadenia) sa financovanie výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane s ním spojených prevádzkových nákladov zabezpečuje nasledovne:

- a) u škôl pripravujúcich na povolanie spĺňajúcich kritérium efektívnosti podľa tohto zákona sa financovanie zabezpečuje zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtu obce alebo VÚC na území ktorej škola pôsobí;
- b) u škôl pripravujúcich na povolanie nespĺňajúcich kritérium efektívnosti podľa tohto zákona sa financovanie zabezpečuje z príspevku zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtu obce alebo VÚC na území ktorej škola pôsobí a z vlastných zdrojov rozpočtu zriaďovateľa;
- c) u ostatných verejných škôl a školských zariadení sa financovanie zabezpečuje z vlastných zdrojov rozpočtu zriaďovateľa, z príspevkov žiakov, ktorých výšku stanovuje zriaďovateľ, a v osobitných prípadoch aj z príspevkov zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtu zriaďovateľa.

Komentár: Verejné školy a verejné školské zariadenia sú financované buď v rámci prenesených kompetencií, teda zo štátneho rozpočtu cez rozpočet obce, alebo v rámci originálnych kompetencií, čo prakticky znamená, že z vlastných zdrojov (medzi ktoré sa počítajú aj podielové dane) s prípadným príspevkom zo štátneho rozpočtu v osobitných prípadoch (napríklad príspevok na 5-ročné deti v materských školách alebo príspevok v prípade škôl pripravujúcich na povolanie nespĺňajúcich kritérium efektívnosti). V tejto zásade je už zahrnuté pravidlo, že ak škola pripravujúca na povolanie nespĺňa kritérium efektívnosti, nie je celé financovanie jej výchovno-

vzdelávacieho procesu vrátane s ním spojených prevádzkových nákladov zabezpečené zo štátneho rozpočtu. Povinnosťou štátu, tak ako doteraz, zostáva pri regulácii siete škôl a školských zariadení zohľadňovať ich účelné a efektívne rozmiestnenie. Sú teda situácie, kedy štát vie efektívnejším spôsobom zabezpečiť bezplatný prístup ku vzdelávaniu, napr. aj zrušením neefektívnej školy v jednej obci a zabezpečovaním dopravy žiakov do inej. Zriaďovateľovi sa však vytvára možnosť si školu „ponechať“ a dofinancovať potrebný rozdiel z vlastných zdrojov.

(5) U cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení sa financovanie výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane s ním spojených prevádzkových nákladov, ak tento zákon neustanovuje inak, zabezpečuje nasledovne:

- a) u škôl pripravujúcich na povolanie spĺňajúcich kritérium efektívnosti podľa tohto zákona sa financovanie zabezpečuje zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtu zriaďovateľa a prípadne zo školného;
- b) u škôl pripravujúcich na povolanie nespĺňajúcich kritérium efektívnosti podľa tohto zákona sa financovanie zabezpečuje z príspevku zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtu zriaďovateľa, z vlastných zdrojov rozpočtu zriaďovateľa a prípadne zo školného;
- c) škôl a školských zariadení okrem škôl pripravujúcich na povolanie sa financovanie zabezpečuje z príspevku z vlastných prostriedkov rozpočtu obce resp. VÚC, na území ktorej má cirkevná alebo súkromná škola alebo školské zariadenie sídlo („adresu“), v rozsahu stanovenom týmto zákonom, z vlastných zdrojov rozpočtu zriaďovateľa, z príspevkov od žiakov a v osobitných prípadoch aj zo štátneho rozpočtu prostredníctvom zriaďovateľa.

Komentár: *Financovanie výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane s ním spojených prevádzkových nákladov cirkevných a súkromných škôl pripravujúcich na povolanie zo štátneho rozpočtu je realizované prostredníctvom rozpočtu ich zriaďovateľa na základe rovnakého princípu (teda s využitím rovnakých ukazovateľov) ako v prípade verejných škôl; cirkevné a súkromné školy môžu navyše vyberať školné. Dôvetok „ak tento zákon neustanovuje inak“ umožňuje poskytnúť zriaďovateľovi len finančný príspevok a nie plné krytie nákladov. V súčasnom znení zásad sa tak navrhuje urobiť v prípade súkromných škôl (pozri časť 3 ods. 18).*

U ostatných cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení sa financovanie realizuje z vlastných prostriedkov obce resp. VÚC, na území ktorej má cirkevná alebo súkromná škola alebo školské zariadenie sídlo, ale nemusí to byť v plnom rozsahu, len vo forme príspevku. Tieto školy a školské zariadenia dostávajú v zákonom vymedzených prípadoch prostredníctvom svojich zriaďovateľov aj príspevky zo štátneho rozpočtu (napríklad materské školy na 5-ročné deti). Z uvedenej zásady tiež vyplýva, že elokované pracoviská cirkevnej a súkromnej školy a školského zariadenia pôsobiace v inej obci resp. VÚC nie sú financované z vlastných prostriedkov tejto obce resp. VÚC, ale z prostriedkov obce resp. VÚC, kde sídli ich materská škola alebo školské zariadenie.

(6) Financovanie verejných škôl a školských zariadení podľa odseku 4 písmeno c) a cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení podľa odseku 5 písmeno c) sa zohľadňuje pri pridelovaní príspevkov do rozpočtu obcí podľa osobitného predpisu (z podielových daní).

Komentár: *Táto zásada odráža skutočnosť, že obce dostávajú na financovanie príspevky z podielových daní v závislosti od škôl a školských zariadení, ktoré financujú. Vyhýba sa však*

formulácii, ktorá by indikovala, že tento príspevok nutne musí pokrývať (dokonca aj tomu, že sa musí použiť na) náklady na financovanie príslušných škôl a školských zariadení, lebo to v realite u všetkých obcí tak nie je.

(7) Základná škola (okrem špeciálnej základnej školy) spĺňa kritérium efektívnosti ak priemer počtu žiakov pripadajúci na triedu je väčší alebo rovný minimálnemu počtu žiakov na triedu stanovenému osobitným predpisom. Možné výnimky z pravidla o minimálnom počte žiakov na triedu stanovuje osobitný predpis.

Komentár: *V súvislosti s tým, že financovanie na triedu sa nebude zrejme dať, aspoň na začiatku, zaviesť pre všetky druhy a typy škôl, ako aj s tým, že efektívnosť pri základných školách má predsa len inú povahu ako pri stredných školách a špeciálnych školách, vymedzujeme efektívnosť osobitne pre základné školy a osobitne pre stredné školy a špeciálne školy. Túto zásadu interpretujeme tak, že ak pre rôzne ročníky danej školy sú stanovené rôzne minimálne počty žiakov v triede, sa triedy v škole rozdelia na skupiny, na ktoré sa vzťahuje rovnaký minimálny počet žiakov, a tieto skupiny sa posudzujú samostatne – navyše, prebytok žiakov v nejakej skupine povoluujeme na doplnenie nedostatku v inej skupine. Zároveň vytvárame priestor, aby bolo možné okrem kvantitatívneho vyhodnotenia efektívnosti cez minimálne počty žiakov zohľadniť aj opodstatnené výnimky. Udelenie výnimky bude znamenať, že sa škola zaradi medzi tie, ktoré spĺňajú kritériá efektívnosti aj keď nebude spĺňať podmienku týkajúcu sa minimálneho počtu žiakov na triedu. Takouto výnimkou, ktorá bude uvádzaná v školskom zákone, bude napríklad veľká vzdialenosť najbližšej základnej školy alebo nutnosť zabezpečenia vzdelávania príslušníkom národnostných menšín alebo príslušníkom majoritnej skupiny na národnostne zmiešanom území.*

(8) Nutnou podmienkou na to, aby stredná škola alebo špeciálna škola spĺňala kritérium efektívnosti, je, aby jej celkový počet žiakov bol väčší alebo rovný počtu žiakov ustanovenému osobitným predpisom. Ďalšie podmienky pre spĺňanie kritéria efektívnosti pre jednotlivé druhy a typy škôl, ako aj možné výnimky, stanovuje osobitný predpis.

Komentár: *U stredných škôl a špeciálnych škôl bude kritérium ich efektívnosti obsahovať spravidla viaceré podmienok. Ako spoločná nutná podmienka sa definuje celkový počet žiakov školy, ktorý pre jednotlivé druhy a prípadne typy stanoví osobitný predpis. Osobitný predpis stanoví pre jednotlivé druhy a typy škôl aj ďalšie podmienky, ktoré musia spĺňať, aby spĺňali kritérium efektívnosti (napríklad u odborných škôl by sa mohli týkať žiakov v odboroch nad rozsah potrieb trhu práce). V prípadoch, kde to bude uplatniteľné, bude medzi tieto podmienky patriť priemerný počet žiakov pripadajúci na triedu (napríklad u gymnázií). Zároveň aj tu zákon vytvára priestor, aby bolo možné zohľadniť aj opodstatnené výnimky zo stanovených pravidiel.*

(9) Výnimku zo stanovených pravidiel pre spĺňanie kritéria efektívnosti bude udeľovať ministerstvo na základe žiadosti zriaďovateľa pre každú školu individuálne na základe presne definovaného a transparentného procesu. Rozhodnutie o udelení výnimky bude vždy na dobu určitú. Škole bude možné udeliť výnimku aj na ďalšie obdobie, avšak bude znovu musieť zbehnúť predpísaný proces.

Komentár: *Pokiaľ má navrhovaný mechanizmus zavedenia škôl spĺňajúcich kritérium efektívnosti reálne fungovať, je potrebné zabezpečiť transparentnosť udeľovania výnimiek. V zásade sa navrhuje, aby výnimky udeľovalo ministerstvo (ide pri nich o peniaze štátneho rozpočtu) na základe žiadosti zriaďovateľa, na individuálnej báze (teda rozhodnutie o výnimke*

sa bude dotýkať konkrétnej školy) a ako výsledok presne definovaného a transparentného (a teda verejnosťou kontrolovateľného) procesu. Výnimka bude vždy na dobu určitú. V praxi sa bude dať predĺžiť, ale len ak sa celý proces jej udelenia zopakuje.

Časť 2

Zdroje financovania škôl a školských zariadení a ich použitie

Komentár: V tejto časti sa vymenúvajú všetky zdroje finančných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii na financovanie škôl a školských zariadení a rámcovo sa vymedzujú možnosti ich použitia.

(1) Zdroje financovania škôl a školských zariadení sú:

- a) prostriedky zo štátneho rozpočtu v rozpočtovej kapitole ministerstva školstva a ministerstva vnútra (ďalej len „prostriedky zo štátneho rozpočtu“),
- b) prostriedky od zriaďovateľa,
- c) školné (v prípade cirkevných a súkromných škôl),
- d) príspevky od žiakov na čiastočnú úhradu nákladov v školách a školských zariadeniach okrem škôl pripravujúcich na povolanie,
- e) dary,
- f) zisk z podnikateľskej činnosti po zdanení,
- g) iné zdroje podľa osobitného predpisu.

Komentár: Tu sa v podstate preberá štruktúra zdrojov zo súčasného znenia zákona; skratka v písmene a) je len na účely týchto zásad – v zásadách sa nezaoberáme technickým rozdelením financovania medzi kapitoly ministerstva školstva a ministerstva vnútra.

(2) Školy a školské zariadenia použijú finančné prostriedky pridelené zo štátneho rozpočtu na financovanie nákladov na zabezpečenie VVP vrátane s ním spojených prevádzkových nákladov ak tento zákon neustanovuje inak. Účelovo určené finančné prostriedky použijú v súlade s určeným účelom.

Komentár: Finančné prostriedky, ktoré dostane škola alebo školské zariadenie zo štátneho rozpočtu, môžu použiť, ak nie je určené inak, len na financovanie nákladov VVP a s ním spojených prevádzkových nákladov; zákon však predpokladá, že školám a školským zariadeniam je možné poskytnúť v osobitne vymedzených prípadoch aj finančné prostriedky na iné účely, ktoré síce vo väčšine prípadov s VVP nejako súvisia, ale nie sú priamo súčasťou VVP v zmysle chápanom v tomto zákone (napríklad záujmové vzdelávanie). Preto sa v prvej vete navrhuje dôvetok „ak tento zákon neustanovuje inak“. Pokiaľ škola alebo školské zariadenie dostane zo štátneho rozpočtu účelovo určené prostriedky, použije ich v súlade s ich účelovým určením.

(3) Štátne a verejné školy pripravujúce na povolanie použijú finančné prostriedky získané z iných zdrojov ako zo štátneho rozpočtu ako doplnkový zdroj pre financovanie nákladov na VVP a s ním spojených prevádzkových nákladov. Účelovo určené príspevky a dary sa použijú v súlade s ich účelovým určením.

Komentár: Je zrejmé, že výraz „náklady na VVP a s ním spojené prevádzkové náklady“ neznamená v praktickom živote presne určenú sumu, ale interval, ktorého dolnú hranicu tvoria

isté minimálne náklady, ktoré si zabezpečenie VVP a s ním spojená prevádzka vyžaduje (ich súčasťou sú napríklad základné platy učiteľov). Preto má význam hovoriť o „doplnkovom zdroji na financovanie nákladov na VVP a s ním spojených prevádzkových nákladov“. Prostriedky, ktoré škola získa z iných zdrojov ako zo štátneho rozpočtu, môže použiť len na VVP a s ním spojené prevádzkové náklady. U tých prostriedkov, ktorých podmienkou získania bolo dodržanie účelu ich použitia, je škola povinná tento účel dodržať. Základným princípom je však povinnosť financovať len veci súvisiace s VVP. Z neho vyplýva, že škola napríklad nemôže podpísať ako prijímateľ darovaciu zmluvu, na základe ktorej by darované prostriedky mala použiť na účel, ktorý nesúvisí s VVP.

(4) Náklady na podnikateľskú činnosť školy musia byť kryté výnosmi z nej. Škola vedie vo svojom účtovníctve výnosy a náklady spojené s podnikateľskou činnosťou oddelene od výnosov a nákladov spojených s hlavnou činnosťou. Škola vedie príjmy a výdavky spojené s podnikateľskou činnosťou na samostatnom bežnom účte. Príjmy a výdavky z podnikateľskej činnosti nie sú súčasťou rozpočtu školy.

Komentár: Tento odsek obsahuje základné ustanovenia o podnikateľskej činnosti školy, ktoré v súčasnej legislatíve chýbajú. Jeho znenie je inšpirované obdobným ustanovením zo zákona o vysokých školách a je možné, že ho bude potrebné pre potreby regionálneho školstva upraviť. Ak sa však školám dáva právo vykonávať podnikateľskú činnosť, bolo by potrebné mať aspoň jej základnú úpravu v zákone.

Časť 3

Financovanie škôl pripravujúcich na povolanie

Komentár: Táto časť obsahuje informácie o spôsobe určovania výšky normatívneho a nenormatívneho príspevku pre jednotlivé školy pripravujúce na povolanie, ktoré by mali byť uvedené v zákone. V tejto fáze nehovorí o spôsobe a čase zberu informácií, na základe ktorých sa rozpis prostriedkov uskutoční. Slovo „škola“ v tejto časti znamená „škola pripravujúca na povolanie“.

(1) Objem finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školu sa skladá z normatívneho príspevku a z nenormatívneho príspevku.

Komentár: Finančné prostriedky, ktoré dostane škola zo štátneho rozpočtu, budú pozostávať z dvoch častí – z normatívneho príspevku a z nenormatívneho príspevku. Rozdiel medzi nimi bude spočívať v tom, na čo sú konceptuálne (teda z hľadiska princípu) určené a z toho vyplývajúceho spôsobu, akým sa bude určovať ich výška.

(2) Normatívny príspevok je určený na pokrytie štandardných osobných a vecných nákladov na zabezpečenie VVP a s ním spojených prevádzkových nákladov na danom druhu a type školy. Každá škola má nárok na normatívny príspevok. Pri určovaní výšky normatívneho príspevku je rozhodujúci počet žiakov v jednotlivých ročníkoch a formách štúdia a z neho odvodený, ako aj skutočný, počet tried a skupín, vyučovací jazyk, kvalifikačná štruktúra a dĺžka praxe pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov a výška normatívu na triedu a na žiaka, ktoré závisia od druhu a typu školy, ekonomickej náročnosti študijného odboru alebo učebného odboru a teplotných podmienok v mieste školy, u základných škôl aj od stupňa a charakteru špeciálnych tried. U druhov a typov škôl resp. študijných a učebných odborov s väčším rozsahom individuálneho vzdelávania sa pri určovaní výšky normatívneho príspevku počet tried a skupín nezohľadňuje alebo zohľadňuje len čiastočne.

Komentár: Táto zásada obsahuje 3 myšlienky:

- charakteristika normatívneho príspevku (teda čo sa ním rozumie): normatívny príspevok sa konceptuálne charakterizuje ako príspevok na pokrytie štandardných osobných a vecných nákladov na zabezpečenie VVP; pod štandardnými nákladmi sa rozumejú náklady, ktoré pre školu vyplývajú z legislatívy na základe jej druhu a typu, pričom sa neberú do úvahy žiadne osobitosti tejto školy (na pokrytie nákladov vyplývajúcich z týchto osobitostí sú konceptuálne určené jednotlivé časti nenormatívneho príspevku – pozri nižšie);

- na normatívny príspevok má každá škola nárok;

- vymedzenie spôsobu určenia výšky normatívneho príspevku na úrovni zákona (zhruba takto by to malo byť aj v paragrafovom znení): pri určovaní výšky normatívneho príspevku budú rozhodujúce:

○ počet žiakov v jednotlivých ročníkoch a z neho, vychádzajúc z maximálnych počtov žiakov v triedach a skupinách, výpočtom odvodený potrebný počet tried a skupín, ako aj skutočný počet tried a skupín; skutočný počet tried a skupín sa zoberie ako základ pre určenie normatívneho príspevku v prípade, keď bude nižší ako vypočítaný počet tried a skupín – k takejto situácii môže prísť napríklad ak škola dokáže optimálne poskladať skupiny na jazyky, a tak dosiahnuť nižší počet skupín, ako vyjde z použitého všeobecného výpočtu, ktorý nemôže zohľadniť všetky špecifiká každej školy; môže k tomu prísť aj vtedy, keď škola nedodrží pravidlá o maximálnych počtoch žiakov v triede alebo v skupine, napríklad preto, že nemá na to (prechodne) dostatok priestorov – v tomto prípade sa zohľadnením skutočného počtu tried a skupín zabráni získaniu neodôvodnenej výhody pre danú školu;

○ kvalifikačná štruktúra a dĺžka praxe pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (vychádzame z toho, že budeme brať do úvahy aj dĺžku odbornej praxe pedagogických a odborných zamestnancov – tá totiž podstatne ovplyvňuje osobné náklady; pre získanie údajov o vekovej štruktúre bude nevyhnutné fungovanie rezortného informačného systému);

○ výška normatívu na triedu a na žiaka, ktoré závisia od druhu a typu školy, od ekonomickej náročnosti študijného odboru alebo učebného odboru a od teplotných podmienok v mieste školy; u základných škôl od stupňa (na prvom stupni potenciálne aj od toho, či pôjde o 1. ročník alebo o 2. – 4. ročník) a od charakteru špeciálnych tried, ak ich základná škola má.

Poznámka: Prostredníctvom zvýšeného normatívu bude možné podporiť aj niektoré žiaduce tendencie, napríklad zavádzanie prírodovedne orientovaných tried.

Zohľadnenie počtu tried a skupín, ktoré môže priniesť podstatné spresnenie financovania v prípade základných škôl a niektorých druhov a typov stredných škôl, nemusí byť prínosom pre všetky druhy a typy škôl resp. študijných a učebných odborov; zákon preto umožní pre takéto prípady vynechať prípadne čiastočne vynechať pri určovaní normatívneho príspevku počet tried a skupín. Podrobnosti určí vykonávací predpis.

(3) Objem normatívneho príspevku sa určuje na začiatku kalendárneho roka a upravuje sa v priebehu školského roka začínajúceho v danom kalendárnom roku.

Komentár: Predpokladá sa zachovanie doterajšej praxe: normatívny príspevok sa určí po schválení štátneho rozpočtu, teda na začiatku kalendárneho roka a upraví sa po zbere údajov v septembri charakterizujúcich situáciu v novom školskom roku.

(4) Nenormatívny príspevok pozostáva z viacerých častí a je určený na pokrytie zvýšených osobných a vecných nákladov na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu vyplývajúcich z osobitných podmienok alebo osobitných aktivít školy alebo na pokrytie iných aktivít školy súvisiacich s VVP. Ministerstvo v rámci stanovených pravidiel poskytne škole nenormatívny príspevok ak škola splňa podmienky na jeho poskytnutie.

Komentár: *Nenormatívny príspevok je konceptuálne určený na pokrytie zvýšených nákladov školy, s ktorými sa nepočíta pri určovaní normatívneho príspevku. Vo väčšine prípadov ide o náklady na zabezpečenie VVP, ale v niektorých prípadoch škola dostáva zo štátneho rozpočtu aj finančné prostriedky na náklady, ktoré síce s VVP súvisia, ale nie až tak úzko, ako „klasické“ náklady na VVP (napríklad finančné prostriedky na náklady na záujmové vzdelávanie). Aj tieto finančné prostriedky zaradujeme formálne do nenormatívneho príspevku.*

V rámci nenormatívneho príspevku je možné poskytnúť finančné prostriedky na rôzne účely resp. z rôznych dôvodov. Nenormatívny príspevok sa teda môže skladať z rôznych druhov príspevkov. Pre poskytovanie každého druhu príspevku v rámci nenormatívneho príspevku stanovuje zákon a podzákonné normy osobitné pravidlá. Na niektoré druhy nenormatívnych príspevkov má škola, ak splňa príslušné podmienky, nárok; v iných prípadoch je splnenie stanovených podmienok nutnou, ale nie postačujúcou podmienkou na poskytnutie príslušného príspevku – tento prípad nastáva štandardne v situácii, keď je na daný účel k dispozícii istá suma prostriedkov a podmienky splňa viac záujemcov, ako je možné uspokojiť. V takýchto prípadoch rozhoduje o výbere škôl, ktoré dostanú financie, ministerstvo; kritériá, ktoré pritom používa, závisia od charakteru príspevku – niekde sa dajú formulovať explicitne (napríklad pri hodnotení rozvojových projektov), v iných prípadoch sa rozhoduje na základe zváženía viacerých faktorov bez možnosti exaktného vyhodnotenia kritérií (napríklad príspevky na odstraňovanie havárií).

(5) Objem jednotlivých častí nenormatívneho príspevku sa určuje a upravuje spravidla v priebehu kalendárneho roka.

Komentár: *Na rozdiel od normatívneho príspevku sa o výške jednotlivých častí nenormatívneho príspevku rozhoduje spravidla v priebehu kalendárneho roka.*

(6) Nenormatívny príspevok zahŕňa

- a) príspevok na špecifiká,
- b) príspevok za mimoriadne výsledky žiakov v súťažiach,
- c) príspevok na financovanie rozvojových projektov,
- d) príspevok na riešenie havarijných situácií,
- e) príspevok na kapitálové výdavky,
- f) príspevok v rámci dohodovacieho konania,
- g) príspevok na iné aktivity súvisiace s VVP.

Komentár: *V tomto odseku sa uvádza základná štruktúra nenormatívneho príspevku. Ide o úplnú štruktúru, teda o úplný zoznam príspevkov, ktoré môžu byť súčasťou nenormatívneho príspevku. Konkrétna škola obvykle dostane v priebehu kalendárneho roka len niektoré z uvedených druhov príspevkov v rámci nenormatívneho príspevku.*

Príspevok uvedený pod písmenom a), teda príspevok na špecifiká, má ešte ďalšiu vnútornú štruktúru.

(7) Príspevkom na špecifiká sa rozumie

a) príspevok na dopravu žiakov – výška tohto príspevku sa určuje podľa výšky cestovných nákladov na dopravu žiaka do školy z miesta trvalého pobytu a späť; tento príspevok je účelovo určený a škola má naň nárok;

b) príspevok na integrovaných žiakov – pre výšku tohto príspevku je rozhodujúci počet integrovaných žiakov, stupeň a miera ich postihnutia a výška príspevku na integrovaného žiaka / stupeň postihnutia; príspevok je účelovo určený, finančné prostriedky z tohto príspevku je možné použiť len na zvýšené náklady súvisiace s VVP integrovaných žiakov; škola má na tento príspevok nárok;

c) príspevok na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním – pre výšku tohto príspevku je rozhodujúci počet žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním a stupeň a miera postihnutia žiakov; príspevok je účelovo určený; ministerstvo ho poskytuje v rámci aktuálnych možností rozpočtu; pri rozhodovaní sa zvažuje stupeň naliehavosti jednotlivých požiadaviek;

d) príspevok na financovanie nákladov na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia – pre výšku tohto príspevku je rozhodujúci počet žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a výška príspevku na žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia určená pre daný kalendárny rok v štátnom rozpočte; tento príspevok slúži na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a je účelovo určený na účely podľa osobitného predpisu; ak sa na škole vzdeláva viac ako 100 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, najmenej 50 % z príspevku sa použije na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia;

e) príspevok na odchodné – pre výšku príspevku je rozhodujúci počet zamestnancov školy oprávnených na získanie odchodného a výška ich priemerného mesačného zárobku; príspevok je účelovo určený; škola má na tento príspevok nárok;

f) príspevok na sociálnu starostlivosť o pedagogických zamestnancov podľa osobitných predpisov (vakcíny, rekondičné pobyty) – pre výšku príspevku je rozhodujúci počet pedagogických zamestnancov školy oprávnených na získanie príspevku a výška tohto príspevku podľa osobitného predpisu; príspevok je účelovo určený; škola má na tento príspevok nárok;

g) prostriedky na financovanie nákladov externých členov maturitných komisií a skúšobných komisií súvisiacich s konaním maturitnej skúšky, záverečnej skúšky a absolventskej skúšky – finančné prostriedky sa poskytujú škole, ktorá externých členov vysielala; pre výšku prostriedkov je rozhodujúci počet dní strávených na predmetných skúškach, počet vyskúšaných žiakov a výška cestovných nákladov.

Komentár: *V odseku sú zhrnuté nenormatívne príspevky, ktoré sa navrhujú zaradiť medzi špecifiká. U každého sa uvádzajú rozhodujúce ukazovatele pre určenie jeho výšky. Ďalej sa uvádza, či ide o účelovo určený príspevok a či má škola na príspevok nárok. Zmena oproti súčasnému stavu je navrhovaná u príspevku na integrovaných žiakov, ktoré boli doteraz súčasťou normatívneho príspevku. Z hľadiska určovania ich výšky sa však naďalej predpokladá ich väzba*

na normatívy týkajúce sa špeciálnych škôl resp. špeciálnych tried. Ostatné príspevky a ich charakteristika je prebratá zo súčasného zákona.

(8) Príspevkom za mimoriadne výsledky žiakov sa rozumie poskytnutie finančných prostriedkov škole ako ocenenie za dosiahnutie popredného umiestnenia jej žiakov v súťažiach vrátane predmetových olympiád a za účasť školy v medzinárodných projektoch alebo programoch. Pre určenie výšky príspevku je rozhodujúci počet umiestnení žiakov školy na popredných miestach v súťažiach vrátane predmetových olympiád, náročnosť súťaží, počet účastí škôl v medzinárodných projektoch alebo programoch, náročnosť projektu alebo programu a objem finančných prostriedkov vyčlenených na tento účel na daný kalendárny rok v štátnom rozpočte. Príspevok nie je účelovo určený. Škola má na príspevok nárok.

Komentár: Oproti súčasnému stavu sa do rozhodujúcich skutočností pre určenie výšky príspevku navrhuje zaradiť aj obtiažnosť súťaže resp. náročnosť projektu. Toto opatrenie je navrhnuté v Správe o stave školstva (odsek 137). Ďalej sa na rozdiel od súčasného stavu navrhuje neposkytovať tento príspevok ako účelový. Dôvodom je, že aby žiaci dosiahli mimoriadne výsledky (za ktoré je škola odmenená), musela škola vyčleniť v predchádzajúcom období na ich prípravu prostriedky v rámci svojho rozpočtu, možno to urobila na úkor nejakých výdavkov, ktoré musela odložiť. Navyše, škola má prirodzenú motiváciu financovať prípravu na ďalšie súťaže, takže ak by nevyužila získané prostriedky na tento účel, pripravuje sa o možnosť získať ďalšie v budúcnosti.

(9) Príspevkom na financovanie rozvojového projektu sa rozumie účelové poskytnutie finančných prostriedkov ministerstvom

- a) škole na realizáciu rozvojového projektu školy zameraného na zlepšenie kvality VVP, o ktoré škola požiadala spolu s predložením príslušného projektu na základe výzvy vyhlásenej ministerstvom; povinnou súčasťou žiadosti školy o financovanie rozvojového projektu je súhlas zriaďovateľa s projektom;
- b) zriaďovateľovi na realizáciu rozvojového projektu zriaďovateľa zameraného na rozvoj výchovy a vzdelávania v oblastiach vymedzených zákonom; k oblastiam možných rozvojových projektov pribudne oproti súčasnému stavu oblasť podpory optimalizácie siete škôl vrátane podpory zavádzania školských autobusov (pozri časť 6 ods. 2).

Rozhodujúcimi prvkami pri rozhodovaní o poskytnutí príspevku a jeho výške je obsah a kvalita projektu vrátane kvality školy v zmysle predpokladov predložený projekt úspešne realizovať resp. v prípade rozvojových projektov zriaďovateľa jeho pripravenosť projekt realizovať a objem finančných prostriedkov vyčlenených na tento účel na daný kalendárny rok v štátnom rozpočte. Pri žiadostiach podávaných školami sa vyžaduje súhlas zriaďovateľa.

Komentár: Návrh uvedený v tomto odseku rozširuje doterajšie možnosti podávania rozvojových projektov zriaďovateľmi vo vymedzených oblastiach o rozvojové projekty podávané školami a zamerané na zlepšenie kvality VVP. Zavedenie takýchto školských rozvojových projektov predpokladá Správa o stave školstva (odsek 137). Pri ich hodnotení by sa používali princípy využívané pri posudzovaní projektov v grantových agentúrach. Pri pridelovaní prostriedkov na riešenie takýchto projektov sa bude zohľadňovať kvalita projektu vrátane kvality školy v zmysle predpokladov predložený projekt úspešne riešiť. Osobitným námetom pre rozvojové projekty použiteľným aj pre školy, ktoré sa nachádzajú v problémoch, by mohla byť tvorba vnútorných systémov zabezpečovania kvality (systémy tohto druhu sa v súčasnosti zavádzajú na vysokých

školách) alebo iný námet zameraný na zvýšenie kvality školy. Prostriedky na rozvojový projekt školy by boli poskytnuté zriaďovateľovi s účelovým určením pre danú školu. Povinnou súčasťou žiadosti školy o financovanie rozvojového projektu je súhlas zriaďovateľa s projektom.

(10) Príspevkom na riešenie havarijnej situácie sa rozumie účelové poskytnutie bežných alebo kapitálových finančných prostriedkov ministerstvom škole na odstránenie havarijnej situácie, o ktoré škola požiadala spolu s jej podrobným popisom, popisom príčin jej vzniku a predpokladanými nevyhnutnými nákladmi na jej odstránenie. Havarijnou situáciou sa rozumie stav na škole, pri ktorom sú vážne ohrozené životy alebo zdravie osôb alebo stav, ktorý neumožňuje alebo podstatne obmedzuje možnosti školy realizovať VVP. Rozhodujúcimi prvkami pri priznaní príspevku na riešenie havarijnej situácie a určovaní jeho výšky je charakter havárie, miera ohrozenia životov alebo zdravia osôb, stupeň obmedzenia možností školy realizovať VVP a disponibilné prostriedky na tento účel v štátnom rozpočte. Pri haváriách súvisiacich s priestorovým vybavením, ktorého poskytnutie je povinnosťou zriaďovateľa, sa berú do úvahy aj jeho možnosti odstrániť haváriu s použitím vlastných finančných prostriedkov. Prostriedky na riešenie havarijnej situácie sa pridelujú účelovo.

Komentár: *V tomto odseku sa navrhuje ponechať doterajšiu možnosť prispievať na odstraňovanie havarijných situácií zo štátneho rozpočtu s nasledovnými úpravami oproti súčasnému stavu:*

- *sprešnenie definície havarijnej situácie (tá súčasná je dosť problematická);*
- *explicitné uvedenie podmienky skúmania možností zriaďovateľa odstrániť haváriu týkajúcu sa priestorov z vlastných prostriedkov.*

(11) Príspevkom na kapitálové výdavky sa rozumie účelové poskytnutie kapitálových finančných prostriedkov na nákup hnutelných vecí potrebných pre zabezpečenie VVP a na výstavbu, prístavbu, modernizáciu a rekonštrukciu školských objektov pre štátne školy. Vo výnimočných osobitne odôvodnených prípadoch chýbajúcich kapacít je možné poskytnúť kapitálové finančné prostriedky na výstavbu, prístavbu, modernizáciu a rekonštrukciu školských objektov aj pre verejné základné školy a stredné školy. Rozhodujúcimi prvkami pri priznaní príspevku na kapitálové výdavky je naliehavosť potreby a disponibilné prostriedky na tento účel v štátnom rozpočte. Pri rozhodovaní o poskytnutí kapitálových finančných prostriedkov obciam na výstavbu, prístavbu, modernizáciu a rekonštrukciu školských objektov sa za výnimočné pokladajú najmä prípady týkajúce sa žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Komentár: *Tento odsek upravuje poskytovanie kapitálových výdavkov školám. Zahŕňa dve myšlienky:*

- *poskytovanie kapitálových výdavkov štátnym školám: vzhľadom na to, že v tomto prípade je zriaďovateľom štát, je jeho povinnosťou postarať sa aj o dlhodobý majetok (teda majetok, ktorého obstaranie si vyžaduje kapitálové výdavky) potrebný na zabezpečenie VVP;*
- *štandardne je poskytnutie priestorov pre VVP povinnosťou zriaďovateľa, v prípade verejných základných škôl teda obce a verejných stredných škôl VÚC; zákon v tomto ustanovení pamätá na situácie, keď je potrebné riešiť v nejakej lokalite priestorové zabezpečenie pre verejnú základnú školu alebo strednú školu, ale príslušná obec alebo VÚC nie je schopná takéto zabezpečenie poskytnúť; jedná sa o výnimočné situácie, ktoré sa týkajú najmä riešenia priestorových problémov pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.*

(12) Príspevkom v rámci dohodovacieho konania sa rozumie poskytnutie finančných prostriedkov ministerstvom na žiadosť zriaďovateľa na vyriešenie objektívne odôvodniteľného nedostatku finančných prostriedkov na náklady na VVP alebo na financovanie nákladov na VVP, ktorých krytie nie je zahrnuté v normatívnom príspevku alebo v iných položkách nenormatívneho príspevku, najmä ak vyplývajú z osobitných predpisov. Finančné prostriedky získané v rámci dohodovacieho konania nesmie zriaďovateľ použiť pre školu nespĺňajúcu kritérium efektívnosti s výnimkou prípadov, keď má takáto škola na ne nárok vyplývajúci z osobitných predpisov.

Komentár: V tomto odseku sa rieši poskytnutie dodatočných finančných prostriedkov pre školu v dvoch druhoch situácií:

- prvým prípadom sú situácie, keď sa jedná o krytie nákladov na VVP, ktoré sú štandardne zahrnuté v normatívnom alebo nenormatívnom príspevku, ale škole z objektívnych dôvodov nestačia;

- druhým prípadom sú situácie, keď sa jedná o krytie nákladov na VVP, ktoré nie sú štandardne zahrnuté v normatívnom alebo nenormatívnom príspevku, osobitne ak ide o náklady vyplývajúce z osobitných predpisov;

Škola, ktorá nespĺňa kritérium efektívnosti môže dostať prostriedky v rámci dohodovacieho konania len v prípade, ak má na ne nárok zo zákona.

(13) Príspevkom na iné aktivity súvisiace s VVP sa rozumie poskytnutie finančných prostriedkov ministerstvom na aktivity súvisiace s VVP podľa odseku 14 alebo podľa osobitného predpisu.

Komentár: Toto ustanovenie zahŕňa zaradenie finančných prostriedkov poskytnutých na základe iných ustanovení tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov medzi nenormatívne príspevky. Príkladom sú prostriedky na záujmové vzdelávanie.

(14) Základným školám a stredným školám sa poskytujú účelové prostriedky na realizáciu záujmového vzdelávania. Pre výšku poskytnutých prostriedkov je rozhodujúci počet žiakov školy, príspevok na jedného žiaka určí ministerstvo v nadväznosti na disponibilné prostriedky. Záujmovým vzdelávaním sa rozumie organizovaná činnosť pre žiakov školy v čase mimo vyučovania zameraná na voľnočasové vzdelávacie aktivity (spravidla periodická). Škola je povinná v rámci poskytnutých finančných prostriedkov zabezpečiť činnosť priemerne v rozsahu 1 hodiny týždenne na každého žiaka. O prostriedky na záujmové vzdelávanie nevyužité v prvých 8 mesiacoch kalendárneho roka sa viaže rozpočet školy pri úprave súvisiacej so začiatkom nového školského roka. Prostriedky na záujmové vzdelávanie nevyužité v mesiacoch september až december škola vráti do štátneho rozpočtu.

Komentár: S poukazom na vysokú administratívnu náročnosť sa navrhuje zrušiť inštitút vzdelávacích poukazov. Vychádzajúc zo skutočnosti, že väčšina prostriedkov zo vzdelávacích poukazov (viac ako 90 %) skončila v uplynulých rokoch na školách, ktoré ich vydali, sa navrhuje tieto prostriedky účelovo rozpísať školám na záujmové vzdelávanie v závislosti od počtu žiakov. Zvyšné prostriedky, z ktorých väčšina skončila v centrách voľného času, sa navrhuje presunúť na projekty v oblasti starostlivosti o mládež, ktoré tieto centrá realizujú. Ich distribúcia bude v gescii útvaru ministerstva zodpovedného za oblasť starostlivosti o mládež.

Základné vymedzenie záujmového vzdelávania v súvislosti s použitím týchto prostriedkov na základných škôl a stredných školách je uvedené v texte zásady. Predpokladá sa jeho rozsah 1 hodina týždenne na žiaka s tým, že nie je podmienkou, aby sa všetci žiaci na záujmovom

vzdelávaní zúčastňovali rovnako, podstatný je celkový rozsah „žiakohodín“. Finančné prostriedky budú pridelené účelovo. Aby sa potenciálne znížil objem ich vrátenia do štátneho rozpočtu, bude sa predpokladať ich rovnomerné čerpanie počas oboch častí školských rokov v rámci kalendárneho roka s tým, že škola v rámci jesenného zberu údajov nahlási rozsah uskutočneného záujmového vzdelávania počas prvých 8 mesiacov (záujmové vzdelávanie bude môcť byť realizované aj cez prázdniny). Pokiaľ bude realizovaný rozsah menší ako je predpokladaný, škole bude v rámci úpravy rozpočtu súvisiacej so začiatkom nového školského roka viazaná príslušná časť rozpočtu a ministerstvo bude môcť viazané prostriedky prerozdeliť na iné účely v prvých 4 mesiacoch nového školského roka. Prostriedky na záujmové vzdelávanie nevyužitú v mesiacoch september až december sa už s rozumnou administratívnou námahou v súčasnosti zachrániť nedajú a škola ich vráti po skončení roka do štátneho rozpočtu.

(15) Pre školu nespĺňajúcu kritérium efektívnosti je normatívny príspevok určený na **čiasťočné** pokrytie štandardných osobných a vecných nákladov na zabezpečenie VVP vrátane s ním spojených prevádzkových nákladov v danom druhu a type školy. Pri určovaní výšky normatívneho príspevku je rozhodujúci počet žiakov v jednotlivých ročníkoch, vyučovací jazyk, kvalifikačná štruktúra a dĺžka praxe pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov a výška normatívu na žiaka, ktorá je rovnaká ako v prípade škôl spĺňajúcich kritérium efektívnosti. Pre nenormatívny príspevok sa na školu nespĺňajúcu kritérium efektívnosti vzťahujú rovnaké ustanovenia ako na školu spĺňajúcu kritériá efektívnosti **okrem ustanovení** o príspevku na riešenie havarijnej situácie a príspevku v rámci dohodovacieho konania s výnimkou prípadov, keď má takáto škola naň nárok vyplývajúci z osobitných predpisov.

Komentár: Tento odsek hovorí o financovaní škôl nespĺňajúcich kritérium efektívnosti. Rozdiely oproti financovaniu škôl spĺňajúcich kritérium efektívnosti sú nasledujúce:

- normatívny príspevok pokrýva štandardné osobné a vecné náklady na zabezpečenie VVP len čiastočne; pre stanovenie jeho výšky je rozhodujúci normatív na žiaka (odvodený od normatívu na triedu), nevyužíva sa teda normatív na triedu;
- z nenormatívnych príspevkov nemá škola nárok na príspevok na riešenie havarijnej situácie a na príspevok v rámci dohodovacieho konania s výnimkou prípadov, keď má takáto škola naň nárok vyplývajúci z osobitných predpisov.

(16) Podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu školám ustanoví ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom.

Komentár: Zákon bude obsahovať z hľadiska určovania výšky finančných prostriedkov školám len najnevyhnutnejšie ustanovenia; všetky podrobnosti sa budú riešiť v podzákonných normách. Základný rozpis prostriedkov štátneho rozpočtu na jednotlivé školy bude realizovaný na úrovni ministerstva.

(17) Prostriedky zo štátneho rozpočtu sa poskytujú školám prostredníctvom ich zriaďovateľov. Celkový objem prostriedkov pre školy je pre zriaďovateľa záväzný. Tento objem môže zriaďovateľ s prihliadnutím na špecifické podmienky, ktoré legislatíva nezohľadňuje, oproti rozpisu ministerstva prerozdeliť medzi školy čiastočne inak. Zriaďovateľ však nesmie použiť prostriedky pridelené na školy spĺňajúce kritérium efektívnosti na školu nespĺňajúcu kritérium efektívnosti. Maximálny povolený rozsah zmien oproti pôvodnému rozpisu ustanoví ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom. Ak sú finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu účelovo určené pre konkrétnu školu zriaďovateľa (napríklad na rozvojový projekt podľa odseku 9

písm. a), je povinný ich v celom rozsahu poskytnúť danej škole na určený účel.

Komentár: Zriaďovateľovi sa ponecháva možnosť čiastočne prerozdeliť prostriedky medzi svoje školy v porovnaní s rozpočtom realizovaným ministerstvom s výnimkou dofinancovania škôl nespĺňajúcich kritérium efektívnosti z prostriedkov pridelených na školy spĺňajúce kritérium efektívnosti. Maximálny rozsah prerozdelenia určí ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom. Ministerstvo sa pri tvorbe predpisu bude snažiť v rámci možností zabezpečiť, aby pri prerazdelovaní neprichádzalo k neodôvodnenému zvýhodňovaniu jednej školy oproti druhej. Zriaďovateľ však nie je oprávnený prerozdeliť prostriedky, ktoré dostane účelovo pre niektorú zo škôl v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. Príkladom takýchto prostriedkov sú napríklad finančné prostriedky na rozvojový projekt, ktorý škola podala a ministerstvo rozhodlo o jeho financovaní.

(18) Súkromné školy nemusia dostať zo štátneho rozpočtu normatívny príspevok podľa odseku 2 v plnej výške. Jeho zníženie bude závisieť od druhu a typu školy, jej právnej formy a priorit spoločnosti. Pri znižovaní normatívneho príspevku sa nebude brať do úvahy, či súkromná škola vyberá školné alebo nevyberá školné.

Komentár: Na Slovensku majú v súčasnosti súkromné školy pripravujúce na povolanie právo na rovnaké financovanie ako verejné školy. Na rozdiel od verejných škôl však súkromné školy môžu od svojich žiakov vyberať školné. Táto skutočnosť objektívne vnáša do systému istú nerovnosť. Napríklad, súkromné školy môžu vo všeobecnosti lepšie zaplatiť svojich učiteľov. Či a do akej miery tento jav nastáva nie je preukázané – súčasný stav štatistických údajov objektívnu analýzu v tejto oblasti jednoducho neumožňuje. Neumožňuje ani objektívnu analýzu iných aspektov hospodárenia súkromných škôl,¹ napríklad či súkromné školy sú a do akej miery prostriedkom generovania zisku pre ich vlastníkov alebo či sa všetky prostriedky z kladného výsledku hospodárenia, ako u organizácií s neziskovým typom hospodárenia, reinvestujú do rozvoja školy.

Na podporu rovnakého financovania súkromných a verejných škôl zo štátneho rozpočtu sa používa argument, že všetci rodičia sú povinní platiť dane, a preto majú nárok, aby na ich dieťa prispieval štát rovnako, či chodí do súkromnej školy alebo do verejnej školy. Proti tomuto argumentu sa dá postaviť iný – aj vysoké školstvo je platené prevažne z daní, ale na súkromné vysoké školy štát neprispieva vôbec. Na to sa obvykle odpovedá, že vysokoškolské štúdium nepredstavuje povinnú školskú dochádzku. Ale ani celé stredoškolské vzdelávanie nepatrí do povinnej školskej dochádzky ...

Ako ďalšiu skupinu argumentov, ktorá sa v diskusiách na uvedenú tému používa, možno uviesť nasledovné: Ústava ukladá štátu povinnosť zabezpečiť bezplatný prístup k základnému vzdelávaniu a strednému vzdelávaniu. Túto úlohu štát preniesol na územnú samosprávu, u nej si teda objednal túto službu, za ktorú jej aj v plnom rozsahu platí, a zároveň samosprávu zákonom zaviazal, že je povinná vytvárať podmienky na toto vzdelávanie. Štát si takúto službu neobjednal u zriaďovateľov súkromných škôl. V školskom zákone len povedal, že vzdelanie získané v súkromných školách je rovnocenné so vzdelaním získaným v štátnych (a verejných) školách. Pre občana to znamená slobodu výberu: môžem sa vzdelávať v štátnej škole a bezplatne alebo, ak nie som spokojný so štátnou ponukou, môžem si vybrať súkromnú školu, kde ale musím rátať s tým, že za vzdelávanie budem musieť platiť.

¹ Jedným z hlavných dôvodov tejto skutočnosti je, že v legislatíve nie je doriešený problém hospodársko-právnej formy súkromných škôl ako organizácií.

Obdobná situácia je aj pri napĺňaní niektorých ďalších základných ľudských práv a slobôd, ako sú napríklad nedotknuteľnosť osoby alebo ochrana pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života. Na ich zabezpečenie štát vytvára a platí rôzne inštitúcie, napríklad políciu. Občan však nemusí byť spokojný s jej činnosťou a môže si najat' súkromnú bezpečnostnú službu. Nikto však nežiada, aby štát za neho prispieval SBS v takej výške, v akej u ostatných občanov nevyužívajúcich SBS prispieva na políciu.

Uvedené argumenty a protiargumenty tu uvádzame preto, aby sme ukázali, že ich použitím sa nedá dopracovať k jednoznačnému výsledku. Potvrzuje to aj pohľad na riešenie tohto problému v zahraničí – žiadne jednoznačné riešenie neexistuje.

*Vzhľadom na to, že **neexistujú argumenty, ktoré by jednoznačne identifikovali „správne riešenie“ financovania súkromných škôl**, je konkrétny systém vždy istým kompromisom, pri ktorom existujú argumenty za a proti. Vo väčšine prípadov je zvolený systém, v rámci ktorého sú súkromné školy podporované aj z verejných zdrojov, ale nie v takej výške ako verejné školy.*

Na Slovensku ešte neprebehla seriózna vecná diskusia na túto tému, v ktorej by sa vykryštalizovali argumenty, na základe ktorých by sa prijalo konkrétne riešenie. Tento dokument navrhuje zásadu, aby sa na Slovensku prešlo od plného financovania súkromných škôl z verejných zdrojov k ich čiastočnému financovaniu.

Ministerstvo pri návrhu tejto zmeny pokladá za rozhodujúci argument uvedený vyššie, a to, že sú to štátne a verejné školy, ktoré sú povinné každému občanovi bezplatne poskytnúť prístup k základnému vzdelávaniu a k strednému vzdelávaniu a na plnenie tejto povinnosti je im štát povinný poskytnúť dostatočné finančné prostriedky. Sú teda v inom postavení ako súkromné školy, ktoré takúto službu môžu poskytovať a môžu si zároveň za to od občana žiadať školné. Uvedené vnáša do systému potenciálnu výhodu na strane súkromných škôl, ktorá by sa mala aspoň čiastočne kompenzovať zníženým príspevkom súkromným školám z verejných zdrojov.

Pri stanovovaní výšky krátenia chce ministerstvo vo všeobecnosti zohľadňovať druh a typ školy (napríklad vyššie krátenie by sa malo uplatňovať u stredných škôl ako u základných), jej právnu formu (napríklad vyššie krátenie by sa malo uplatniť u školy pôsobiacej ako podnikateľský subjekt ako u školy pôsobiacej ako nezisková organizácia) a spoločenské priority (napríklad chystanú nevyhnutne potrebnú zmenu v oblasti odborného školstva chce ministerstvo podporiť aj tým, že nebude krátiť príspevky zo štátneho rozpočtu firemných škôl, ktorých vznik chce podporovať). V tejto fáze ministerstvo nenavrhuje ako pravidlo, aby sa prihliadalo pri krátení na to, či škola vyberá alebo nevyberá školné. Dôvodom pre tento súčasný postoj je, že Slovensko má bohaté dlhoročné skúsenosti (z externého vysokoškolského štúdia) akým spôsobom sa dá nevyberať a súčasne vyberať školné, a to napriek snahe riešiť tento problém v legislatíve.²

Konečná forma realizácie navrhutej zásady v legislatíve bude ovplyvnená aj argumentmi a návrhmi, ktoré sa objavia v diskusii, ktorá na túto tému prebehne.

Poznámka k problematike cirkevných škôl: *prezentovaná zásada neotvára v súčasnosti problematiku krátenia príspevkov cirkevným školám, v prípade ktorých sa vo všeobecnosti dajú použiť podobné³ argumenty ako sme uviedli pri súkromných školách. Hlavným dôvodom je, že tu je situácia komplikovanejšia vzhľadom na existenciu Medzinárodnej zmluvy medzi SR a Svätou*

² Problém sa vyriešil až legalizáciou vyberania školného v externej forme vysokoškolského vzdelávania.

³ Dôvod, prečo sme nepoužili spojenie „rovnaké argumenty“ ale „podobné argumenty“ spočíva v tom, že cirkevné školy síce môžu školné vyberať, ale prakticky ho nevyberajú.

stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní a na Dohodu medzi SR a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami o náboženskej výchove a vzdelávaní, podľa ktorých musia byť cirkevné školy financované rovnako ako štátne (verejné) školy.

Časť 4

Financovanie škôl a školských zariadení z vlastných zdrojov obcí a VÚC

Komentár: Táto časť obsahuje informácie o financovaní verejných škôl a školských zariadení z vlastných zdrojov obcí a VÚC.

(1) Suma finančných prostriedkov z vlastných zdrojov rozpísaná obcou alebo VÚC pre školu alebo školské zariadenie v jej zriaďovateľskej pôsobnosti podľa časti 1 ods. 4 písm. b) a písm. c) musí spolu so zriaďovateľom stanovenými príspevkami na čiastočnú úhradu nákladov od žiakov a s prostriedkami pridelenými obci alebo VÚC podľa odseku 2 zo štátneho rozpočtu umožňovať ich fungovanie v súlade s platnou legislatívou (podmienkami zaradenia do siete).

Alternatívne znenie (pre prípad, ak príspevky od žiakov chápeme ak vlastný zdroj obce alebo VÚC): Suma finančných prostriedkov z vlastných zdrojov rozpísaná obcou alebo VÚC pre školu alebo školské zariadenie v jej zriaďovateľskej pôsobnosti podľa časti 1 ods. 4 písm. b) a písm. c) musí spolu s prostriedkami pridelenými obci alebo VÚC podľa odseku 2 zo štátneho rozpočtu umožňovať ich fungovanie v súlade s platnou legislatívou (podmienkami zaradenia do siete).

Komentár: Táto zásada sa týka škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce alebo VÚC, ktoré sú financované v rámci originálnych kompetencií. Zaväzuje obec a VÚC poskytnúť pre takúto školu alebo školské zariadenie z vlastných zdrojov minimálne toľko prostriedkov, aby spolu s príspevkami na čiastočnú úhradu nákladov od žiakov a s prostriedkami pridelenými obci alebo VÚC podľa odseku 2 zo štátneho rozpočtu umožňovali ich fungovanie v súlade s platnou legislatívou.

Komentár v prípade alternatívneho znenia: Táto zásada sa týka škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce alebo VÚC, ktoré sú financované v rámci originálnych kompetencií. Zaväzuje obec a VÚC poskytnúť pre takúto školu alebo školské zariadenie z vlastných zdrojov (do ktorých sa započítavajú aj príspevky na čiastočnú úhradu nákladov od žiakov) minimálne toľko prostriedkov, aby spolu s prostriedkami pridelenými obci alebo VÚC podľa odseku 2 zo štátneho rozpočtu umožňovali ich fungovanie v súlade s platnou legislatívou.

Poznámka: Navrhovaný prístup predpokladá stanovenie výšky príspevku od žiaka zriaďovateľom bez možnosti školy alebo školského zariadenia ho ovplyvňovať. V zákone sa dá nastaviť len maximálna výška príspevku.

(2) Zo štátneho rozpočtu sa do rozpočtu príslušnej obce alebo VÚC prispieva na financovanie škôl a školských zariadení v jej zriaďovateľskej pôsobnosti podľa časti 1 ods. 4 písm. b) a písm. c) v nasledujúcich prípadoch:

- a) na financovanie verejných škôl pripravujúcich na povolanie nespĺňajúcich kritérium efektívnosti v rozsahu zodpovedajúcom počtu žiakov týchto škôl;
- b) na financovanie verejných materských škôl v rozsahu zodpovedajúcom počtu detí navštevujúcich materské školy, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky.

Komentár: Okrem finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na financovanie verejných škôl

prípravujúcich na povolanie splňajúcich podmienku efektívnosti dostávajú obce a VÚC zo štátneho rozpočtu aj prostriedky na niektoré ďalšie položky v oblasti regionálneho školstva. V súčasnosti sú to príspevky pre materské školy na deti rok pred plnením povinnej školskej dochádzky (ktoré podľa zákona neplatia príspevok na čiastočnú úhradu nákladov). V novom zákone vzniká zavedením kritéria efektívnosti pre školy pripravujúce na povolanie kategória škôl, na ktorých prevádzku štát zo štátneho rozpočtu len prispieva – tieto príspevky predstavujú nový príspevok pre obce a VÚC na financovanie regionálneho školstva zo štátneho rozpočtu

Časť 5

Financovanie cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení okrem škôl pripravujúcich na povolanie

Komentár: Táto časť obsahuje informácie o financovaní cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení okrem škôl pripravujúcich na povolanie.

(1) Príspevok z verejných zdrojov na financovanie cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení, okrem škôl pripravujúcich na povolanie, je zabezpečený z vlastných zdrojov obcí a VÚC. Cirkevná škola alebo školské zariadenie má nárok na príspevok na žiaka vo výške najmenej 88 % zo sumy určenej obcou / VÚC na žiaka príslušnej školy alebo školského zariadenia v jej zriaďovateľskej pôsobnosti (vrátane zmien v priebehu roka) zníženej o príspevok na čiastočnú úhradu nákladov od žiaka tejto školy alebo školského zariadenia určeného obcou / VÚC ak takýto príspevok je v sume určenej obcou / VÚC zarátaný. Ak obec /VÚC má viacero škôl alebo školských zariadení daného druhu vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, pričom pre ne stanovuje rôzne príspevky na žiaka a určuje rôznu výšku na čiastočnú úhradu nákladov od žiaka, zoberie sa ako základ pre príspevok pre cirkevnú školu alebo školské zariadenie vážený priemer základov popísaných vyššie. Ak obec / VÚC takúto školu alebo školské zariadenie nemá, tak cirkevná škola alebo školské zariadenie má nárok na príspevok na žiaka najmenej vo výške 88 % z príspevku na žiaka príslušnej verejnej školy alebo školského zariadenia z podielových daní rozdeľovaných pre obce na daný kalendárny rok. Tento príspevok sa určí na základe ministerstvom financií prognózovaného a v priebehu roka spresňovaného objemu podielových daní na daný kalendárny rok a počtu žiakov všetkých škôl a školských zariadení zohľadňovaných pri rozpise podielových daní obciam k dátumu stanovenému v zákone. Tento údaj zverejňuje ministerstvo. V prípade školských zariadení stredisko odbornej praxe resp. školské hospodárstvo, ktoré obce nezriaďujú, berie VÚC za základ normatív pre štátne stredisko odbornej praxe resp. štátne školské hospodárstvo.

Vyššie uvedené zásady platia aj pre súkromné školy a školské zariadenia s tým, že použité % bude stanovené vychádzajúc z rovnakých princípov ako v prípade súkromných škôl pripravujúcich na povolanie uvedených v časti 3 odsek 18.

Komentár: Problém financovania cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení okrem škôl pripravujúcich na povolanie je v súčasnosti nedoriešený, a to tak technicky, ako aj koncepčne.

Súčasná legislatíva ustanovuje odvodzovanie príspevku na žiaka pre cirkevnú a súkromnú školu alebo školské zariadenie (okrem škôl pripravujúcich na povolanie) so sídlom na území obce resp. VÚC od príspevku na žiaka príslušnej verejnej školy alebo školského zariadenia zriadeného obcou resp. VÚC (min. 88 %). Technická nedoriešenosť spočíva jednak v tom, že obec resp. VÚC nemusí mať príslušný druh školy alebo školského zariadenia vôbec zriadený, a tiež v tom, že obec resp. VÚC môže financovať rôzne svoje školy a školské zariadenia toho istého druhu rôznym

spôsobom, takže z legislatívy nie je jasné, od ktorého príspevku na žiaka sa má odvíjať výška príspevku na žiaka pre cirkevnú a súkromnú školu alebo školské zariadenie. Navyše existuje aj problém spočívajúci v tom, že zatiaľ čo príspevky od žiakov pri verejných školách a školských zariadeniach (ktoré sú v konečnom dôsledku príjmom rozpočtu obce / VÚC) môžu byť implicitne v príspevku pre školu alebo školské zariadenie od obce zarátané, pri určovaní príspevku pre cirkevnú alebo súkromnú školu alebo školské zariadenie, ktorý sa v súčasnosti odvodzuje od príspevku obce verejnej škole alebo školskému zariadeniu (ako minimum 88 %), sa príspevok od žiaka neberie do úvahy; v dôsledku toho sú cirkevné a súkromné školy a školské zariadenia v takomto prípade oproti verejným školám a školským zariadeniam (potenciálne podstatne) zvýhodňované.

Zásada navrhuje ponechať súčasný princíp financovania predmetných cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení s odstránením jeho aktuálnych nedostatkov tak, ako je to v texte zásady uvedené a s možnosťou upraviť použité % v prípade súkromných škôl a školských zariadení rovnakým spôsobom, ako u súkromných škôl pripravujúcich na povolanie (pozri časť 3 ods. 18).

Príspevok z podielových daní na žiaka príslušnej verejnej školy alebo školského zariadenia na daný kalendárny rok, ktorý by obec alebo VÚC použila ako základ pre určenie príspevku pre cirkevnú alebo súkromnú školu alebo školské zariadenie ak nemá zriadenú verejnú školu alebo školské zariadenie rovnakého druhu, by sa vyčísloval na základe prognózovaného a v priebehu roka spresňovaného objemu podielových daní na daný kalendárny rok a počtu žiakov všetkých škôl a školských zariadení zohľadňovaných pri rozdeľovaní podielových daní pre obce k dátumu stanovenému v zákone. Napríklad: ak na základe zberu údajov k 15. septembru roku 2013 a prognózovanému výberu daní v roku 2014 na úrovni 1,3 mld. € vyjde na dieťa materskej školy 1 700 €, použije obec, ktorá nemá verejnú materskú školu, túto sumu ako základ pre odvodenie príspevku na dieťa súkromnej materskej školy na začiatku roku 2014. Túto sumu v priebehu roka upravuje v nadväznosti na spresnenia odhadov výberu daní ministerstvom financií. Ak na základe posledného spresnenia odhadu ministerstvom financií v roku 2014 vyjde na dieťa verejnej materskej školy príspevok 1650 €, obec primerane zníži rozpočet súkromnej materskej škole (s dopadom na celý rok 2014); ak vyjde po spresnení odhadu výberu daní príspevok na dieťa 1800 €, obec rozpočet súkromnej materskej škole zvýši.

Poznámka: Vzhľadom na skutočnosť, že pri určovaní výšky podielových daní pre VÚC sa neberú, na rozdiel od obcí, do úvahy konkrétne školy a školské zariadenia, ktoré VÚC financuje z vlastných zdrojov, sa navrhuje, aby VÚC použila ako základ pre určenie príspevku pre cirkevnú alebo súkromnú školu alebo školské zariadenie, ak nemá zriadenú verejnú školu alebo školské zariadenie rovnakého druhu, základ navrhovaný pre takýto prípad pre obce a v prípade školských zariadení stredisko odbornej praxe a školské hospodárstvo, ktoré obce nezriaďujú, normatív pre príslušné štátne zariadenie..

Časť 6 Ostatné zásady

Komentár: Táto časť obsahuje zásady, ktoré vzhľadom na svoj obsah neboli zaradené do predchádzajúcich častí.

(1) Všetky školy a školské zariadenia, ktoré dostávajú akýkoľvek príspevok z verejných zdrojov, vypracúvajú úplnú správu o hospodárení za predchádzajúci kalendárny rok v štruktúre určenej

ministerstvom a predkladajú ju zriaďovateľovi. Zriaďovatelia predložia okresnému úradu v sídle kraja súhrnnú správu o hospodárení za predchádzajúci kalendárny rok za školy a školské zariadenia vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti; prílohou tejto správy sú správy o hospodárení jednotlivých škôl a školských zariadení. Súčasťou správy o hospodárení jednotlivých škôl a školských zariadení, ktoré sú právnickými osobami, je aj ich ročná účtovná závierka. Zákon zároveň zabezpečí, aby poskytovateľ verejných zdrojov pre danú školu a školské zariadenie mal právo kontroly spôsobu ich využívania.

Komentár: *Zásada navrhuje zmeniť súčasný stav v troch smeroch. Prvá zmena spočíva v tom, že správu o hospodárení predkladajú všetky školy a školské zariadenia, ktoré dostávajú príspevok z verejných zdrojov (teda prakticky všetky školy a školské zariadenia). Druhou zmenou je, že všetky školy a školské zariadenia, teda aj cirkevné a súkromné, predkladajú úplnú správu o hospodárení, teda nielen časť za finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu. Treťou zmenou je, že okresný úrad v sídle kraja dostane nielen súhrnnú správu o hospodárení za jednotlivých zriaďovateľov, ale aj individuálne správy za jednotlivé dotknuté školy a školské zariadenia. Navyše zásada obsahuje návrh, aby poskytovateľ verejných zdrojov pre danú školu a školské zariadenie mal právo kontroly spôsobu ich využívania.*

(2) V rámci rozvojového projektu predloženého obcou ako zriaďovateľom plnoorganizovanej verejnej základnej školy môže ministerstvo poskytnúť príspevok na zakúpenie školského autobusu. Nutnou podmienkou pre poskytnutie tohto príspevku je, že zriaďovateľ zabezpečí vo svojej plnoorganizovanej škole alebo školách výchovno-vzdelávací proces pre žiakov z okolitých obcí, v ktorých nie je zriadená základná škola alebo jej stupeň a bude využívať školský autobus na dopravu týchto žiakov do školy. Podrobnosti využívania školských autobusov upraví vykonávací predpis. Predmetom rozvojového projektu môže byť aj iné riešenie zabezpečenia dopravy žiakov organizovanej zriaďovateľom z okolitých obcí do plnoorganizovanej školy.

Komentár: *Zákon zavedie možnosť finančného príspevku na obstaranie a prevádzku školského autobusu ako jedného z možných nástrojov na podporu optimalizácie siete škôl. Navrhuje sa poskytnutie príspevku prostredníctvom rozvojového projektu predloženého zriaďovateľom, ktorý vo svojej škole alebo školách zabezpečí VVP pre žiakov z okolitých obcí, v ktorých nie je zriadená základná škola alebo jej časť a bude využívať školský autobus na dopravu týchto žiakov do školy. Súčasťou rozvojového projektu musia byť plánované podrobnosti využívania školského autobusu a v prípade potreby aj dohoda so starostami zainteresovaných obcí o poskytovaní VVP pre deti z týchto obcí v škole zriaďovateľa žiadajúceho o príspevok. Podrobnosti ohľadne využívania a financovania školských autobusov upraví vykonávací predpis.*

(3) Financovanie stredísk praktického vyučovania sa bude uskutočňovať v závislosti od počtu žiakov SOŠ, ktorí ho navštevujú. Výška príspevku na žiaka sa bude odvíjať od ekonomickej náročnosti praktického vyučovania v príslušnej kategórii SOŠ. Strednej odbornej škole, ktorej žiaci navštevujú SPV, sa zníži normatívny príspevok vypočítaný pre školu o sumu zodpovedajúcu nákladom na praktické vyučovanie v SPV.

Komentár: *Navrhuje sa zmeniť súčasný stav financovania SPV, v rámci ktorého sa používa len jeden normatív na žiaka, nezohľadňuje sa teda ekonomická náročnosť praktického vyučovania vyjadrená prostredníctvom súčasných 15 kategórií SOŠ. To malo za následok zníženie počtu SPV, pričom v sieti zostali len súkromné SPV, v ktorých sa vzdelávajú žiaci najlacnejších odborov vzdelávania, čo je ekonomicky výhodné pre zriaďovateľa. Nový systém financovania by mal priniesť podnet na zmenu tohto stavu a podporovať vznik nových SPV s cieľom uskutočňovať*

praktické vyučovanie v týchto školských zariadeniach. Ide o zámer, ktorý je premietnutý aj do zákona o odbornom vzdelávaní a príprave.

(4) Ministerstvo financuje predmetové olympiády a ďalšie súťaže pre žiakov základných škôl a stredných škôl. Finančné prostriedky sa budú poskytovať organizátorovi súťaže určenému v štatúte súťaže schválenom ministerstvom na základe zmluvy. Podrobnosti financovania súťaží a predmetových olympiád (aké náklady sa financujú, v akej výške, zoznam súťaží a pod.) upraví vykonávací predpis.

Komentár: *V súčasnosti nie je v žiadnom právnom predpise problematika financovania súťaží a predmetových olympiád riešená. Najväčšie problémy sú pri financovaní okresných a krajských kôl súťaží a predmetových olympiád vzhľadom k tomu, že finančné prostriedky na tento účel sa viackrát znižovali, no počet súťaží z roka na rok rastie. Z analýzy nákladov na okresné a krajské kôla súťaží vyplýva, že každý okresný úrad v sídle kraja má iné pravidlá a iné výšky príspevkov na úhradu nákladov spojených s financovaním súťaží a predmetových olympiád.*

(5) Školský klub detí ako školské zariadenie možno zriadiť len ako súčasť základnej školy (resp. základnej školy s materskou školou). V školských kluboch detí možno opäť uskutočňovať záujmové vzdelávanie.⁴ Financovanie verejných ŠKD sa realizuje z vlastných zdrojov obcí (teda v rámci originálnych kompetencií). Existencia ŠKD sa pri prideľovaní príspevku do rozpočtu obce z podielových daní zohľadňuje parametrom „počet žiakov 0-tého až 5-teho ročníka príslušnej základnej školy“. (**Alternatíva:** Financovanie verejných ŠKD sa realizuje v rámci prenesených kompetencií v závislosti od počtu žiakov ŠKD. Zákon ustanoví, že príspevky žiakov zostávajú príslušnej základnej škole a ich výšku určuje riaditeľ školy. Financovanie cirkevných a súkromných ŠKD sa realizuje prostredníctvom príslušných zriaďovateľov zo štátneho rozpočtu.)

Komentár: *Väčšina školských klubov detí je aj v súčasnosti súčasťou základných škôl. Aj po navrhovanej zmene zostanú ŠKD školskými zariadeniami financovanými aj z príspevkov žiakov na čiastočnú úhradu nákladov. V rámci ich činnosti sa im opäť umožní vykonávať aj záujmovú činnosť, ktorá vždy bola ich prirodzenou súčasťou. Túto činnosť však nebude možné vykazovať duplicitne ako záujmové vzdelávanie v rámci záujmového vzdelávania podľa časti 3 ods. 14.*

Z hľadiska financovania sa navrhujú 2 alternatívy. Prvou je pokračovanie financovania v rámci originálnych kompetencií s tým, že pri prideľovaní príspevku do rozpočtu obce z podielových daní sa ŠKD namiesto doterajšieho parametra „počet žiakov príslušnej základnej školy“ zohľadňuje parametrom „počet žiakov 0-tého až 5-teho ročníka príslušnej základnej školy“. Tým sa čiastočne odstraňuje istá nespravodlivosť súčasného systému zavedeného od 1.1.2013, v ktorom žiaci 6-teho až 9-teho ročníka ZŠ prinášajú obci rovnaké peniaze „na ŠKD“ ako žiaci 0-tého až 5-teho ročníka, čo neodráža ekonomickú realitu, pretože veľká väčšina žiakov ŠKD sú žiaci 0-tého až 5-teho ročníka.

V druhej alternatíve sa navrhuje prechod financovania ŠKD do režimu prenesených kompetencií (avšak so zachovaním príspevku od žiakov). Táto alternatíva by odstránila rôzne komplikované situácie, ktoré dnes vznikajú v dôsledku kombinovaného financovania základnej školy s ŠKD z prenesených a originálnych kompetencií. Navrhované financovanie v závislosti od počtu žiakov ŠKD odstraňuje navyše nedostatky aktuálneho spôsobu financovania zavedeného od 1.1.2013, ktorý na jednej strane odstránil možnosti zneužívania systému financovania (pozitívum), na

⁴ Niektoré časti tejto zásady budú legislatívne realizované mimo zákona o financovaní (v školskom zákone); uvádzame ich tu kvôli ľahšej zrozumiteľnosti textu.

druhej strane, ako negatívum, však vniesol do systému nežiaduce motivácie pôsobiace potenciálne proti podpore činnosti ŠKD (obce majú v súčasnosti peniaze isté bez ohľadu na to, či nejaký ŠKD majú alebo nie, a teda čím menej dajú na ŠKD, tým viac im z tých peňazí zostane) a tiež istú nespravodlivosť spomínanú vyššie.

Možné zneužitia systému po návrate k adresnému financovaniu je potrebné sa pokúsiť riešiť dôslednou kontrolou a sankciami voči tým, ktorí by mali tendenciu systém zneužívať.

Finančné dôsledky realizácie alternatívy navrhovanej zásady: podľa odhadov si činnosť ŠKD v súčasnosti vyžaduje finančné krytie z podielových daní okolo 50 mil. €. Po navrhovanom prechode financovania ŠKD do prenesených kompetencií bude potrebné o túto sumu rozpočet na regionálne školstvo v rámci štátneho rozpočtu zvýšiť. Tento problém bude potrebné riešiť v rámci plánovanej úpravy výšky sumy (percenta) na podielové dane.

Financovanie ŠKD nebude predmetom dohodovacieho konania. Zákon ustanoví, že príspevky žiakov na čiastočnú úhradu nákladov zostávajú príslušnej škole a ich výšku určuje riaditeľ školy.

Poznámka: Prvé analýzy dôsledkov systému financovania CVČ zavedeného od 1.1.2013 indikujú podobné klady a zápory ako v prípade ŠKD. Vzhľadom na skutočnosť, že tieto analýzy ešte nie sú ukončené, tento materiál návrh na zmenu financovania CVČ neobsahuje.

(6) Určovanie výšky finančných prostriedkov z podielových daní na školské stravovanie sa odvíja od priemerného denného počtu skutočných stravníkov – žiakov ZŠ za predchádzajúci školský rok.

Komentár: Určovanie výšky finančných prostriedkov z podielových daní na školské stravovanie vychádza v súčasnosti z počtu potenciálnych stravníkov, ktorými sú všetci žiaci základných škôl. Ide o jednoduchý systém, ktorý však znevýhodňuje obce, kde sa stravuje vyššie percento žiakov a ekonomicky ich motivuje školské stravovanie nepodporovať (aj v tomto prípade má obec peniaze zabezpečené bez ohľadu na jej aktivity v školskom stravovaní). Preto sa navrhuje zväziť alternatívu, aby sa ako kritérium pre určenie finančných prostriedkov obciam zobral do úvahy namiesto počtu potenciálnych stravníkov priemerný denný počet skutočných stravníkov – žiakov ZŠ za predchádzajúci školský rok. V prvom roku existencie by sa nové zariadenie školského stravovania zohľadnilo pri rozpise podielových daní pre danú obec priemernou hodnotou denného počtu skutočných stravníkov pre príslušnú veľkosť základnej školy v rámci celého Slovenska.

(7) V nadväznosti na prijaté zmeny bude zákon pamätať na stanovenie primeraných prechodných ustanovení.

Komentár: Viaceré z navrhovaných zmien, pokiaľ sa dostanú do konečného znenia zákona, budú znamenať hlbší zásah do systému financovania. Aby neprišlo k nežiaducim efektom, bude treba pamätať na prechodné ustanovenia obsahujúce aj dostatočnú dobu pre nábeh nového systému a opatrenia pre zmiernenie prípadných skokových zmien financovania (napríklad typu „garantované minimum“).